

УДК 628.83

В.М.БАБАЄВ, д-р наук з державного управління
Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНИЙ МУНІЦИПАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ХАРКОВА (до питань забезпечення комфортності міського середовища)

Розглядаються практичні питання, що постають сьогодні перед муніципальною владою в Україні на шляху забезпечення гідних життєвих умов городян, та у вирішенні яких автор брав безпосередню участь.

Об'єктивна необхідність, що постала сьогодні на порядку денному перед міською владою у вигляді науково-теоретичного та ідейно-політичного концепту, вимагає забезпечення гідних життєвих умов мешканців українських міст.

Ключовим моментом у цій справі, як і будь-якій іншій, пов'язаній з управлінням складним соціально-економічним середовищем, є необхідність визначення ключових показників, відповідно до яких має вимірюватися, контролюватися і забезпечуватися рівень «гідності», комфортності життєвих умов, середовища взагалі.

Свого часу один із засновників загальної теорії систем Л. фон Берталанфі відносив управління містом, міське планування до числа тих галузей людської діяльності, які окрім того, що потребують використання системного підходу для свого ефективного здійснення, складно піддаються реальному вимірюванню і контролю.

У повній мірі це стосується і сучасного Харкова та його системи управління, що об'єктивно має функціонувати у середовищі з високим ступенем невизначеності та ризиків: бюджетних, політичних та ін.

У цій складній ситуації сформувані пріоритети та вимоги щодо забезпечення умов комфортного мешкання членів територіальної громади Харкова вдалося завдяки тісній і плідній співпраці міськвиконкому та провідних наукових установ міста.

Але на заваді реалізації більшості із запланованих програм розвитку став брак відповідних коштів у бюджеті міста. Керівництво міста було вимушене шукати інші форми та джерела фінансування.

І вони були знайдені завдяки механізмам проектного фінансування.

В умовах постійних ризиків та ресурсного дефіциту методологія проектного менеджменту стає дійсно дієвим інструментарієм швидко та ефективного досягнення намічених цілей.

За визначеними пріоритетними напрямками підтримки комфортності міського середовища за допомогою інструментарію проектного

менеджменту були розроблені та розробляються інвестиційні програми.

Так, поліпшенню сфери транспортного забезпечення – важливої складової із забезпечення комфортності міського середовища – має сприяти відповідна розроблювана інвестиційна програма. Оскільки час пересування виявляється одним з вирішальних факторів для мешканця великого сучасного міста, безпосередньо впливаючи на вибір городянином місця проживання, роботи, відпочинку, інвестиційна програма має обов'язково врахувати тезу про те, що показник часу, витраченого на пересування до місця роботи в громадському транспорті, є кількісною оцінкою всієї планувальної структури міста. А отже збільшення відстаней в умовах розвитку міських територій може бути компенсовано лише збільшенням швидкості пересування.

Іншою гострою проблемою для Харкова є утримання та ремонт житлових будинків, що знаходяться в комунальній власності територіальної громади міста. Створений інвестиційний проект з реконструкції п'ятиповерхівок першої серії, з метою підвищення рівня їх теплозбереження, став одним з перших кроків на шляху не тільки впровадження інноваційних технологій в муніципальну управлінську практику, але й серйозним внеском у справі підтримання комфортності міського середовища.

Серйозною проблемою для Харкова, як і для інших великих міст, залишається збереження екологічного балансу в процесах власного функціонування і розвитку.

Розвиток великих міст супроводжується збільшенням щільності забудови, особливо в центральних історичних районах. При цьому не враховується, що наявність відкритих ділянок поліпшує температурний режим, інсоляцію, аерацію, сприяє розсіюванню шкідливих викидів в атмосферному повітрі, забезпечує передумови для формування екологічного каркасу розселення.

У цілому, багато хто з провідних учених світу причиною виникнення багатьох екологічних проблем сьогодення вважає саме сучасну модель міського життя, яка спричиняє порушення балансу між використанням ресурсів і збереженням сприятливого середовища.

В умовах постійно зростаючої активності освоєння сучасною людиною навколишнього середовища, питання підтримки комфортності середовища прямо корелюють з питаннями збереження екологічної рівноваги.

Незважаючи на значні зрушення в науково-технічній сфері, серйозною проблемою для суспільства, як і раніше, залишається забезпечення доступності й необхідного рівня якості задоволення природних,

біологічних потреб людини в питній воді.

Значний дестабілізаційний потенціал проблема доступності й, головне, якості питної води носить у районах високого промислового освоєння, а також на територіях з підвищеною щільністю населення. На підтвердження цьому, стали досить показові й не менш резонансні події влітку 1995 р. в Харківській області. Аварія на Диканівських очисних спорудах призвела до того, що півторамільйонне місто було повністю виведене з режиму нормального функціонування протягом декількох місяців.

Ураховуючи специфіку теперішнього стану водного господарства міста, формування якого почалося ще в 1881 р. з моменту пуску муніципального водопроводу, очевидно, що надійність водопостачання і якість питної води є основними критеріями оцінки ефективності його функціонування.

Тому керівництво міста у липні 2004 р. взяло участь у Всеукраїнському конкурсі проектів і програм розвитку місцевого самоврядування з власним інноваційним проектом – «Інформаційне й наукове забезпечення концепції постачання високоякісної питної води».

Гострою екологічною проблемою для Харкова є проблема збору і утилізації твердих побутових відходів (ТПВ).

Оскільки ситуація розвитку сфери поводження з ТПВ в Харкові на сьогодні також досить складна і по-своєму унікальна, питання будівництва нового полігону ТПВ для вирішення потреб утилізації відходів є одним з актуальних і життєво необхідних у справі забезпечення комфортних умов мешкання харків'ян.

З цією метою виконавчим комітетом Харківської міської ради ще в 1998 р. була розроблена програма «Розвиток системи поводження з ТПВ» у Харкові. У 1999 р. на Женевській виставці інвестиційних проектів Програмою зацікавився Європейський Банк Реконструкції і Розвитку.

Протягом останніх років виконком Харківської міської ради разом з Європейським Банком Реконструкції і Розвитку, за підтримки обласної державної адміністрації, проводить роботи з реалізації Проєкту, заснованого на затвердженій міською радою Програми.

Як висновок слід ще раз підкреслити, що в умовах невизначеності та постійної мінливості, збільшення ризиків у прийнятті керівних рішень, браку часу та інших видів ресурсів, проєктний менеджмент впевнено посідає першу сходинку серед існуючих засобів із залучення інвестицій, організації управління функціонуванням та розвитком міського середовища, забезпечення його комфортності.

- 1.Бабаєв В.М. Практика муніципального управління. – Харків: ХДАМГ, 2002.
- 2.Бабаєв В.М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти. – Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2004.
- 3.Крупный город: проблема сбалансированного развития. – К.: Наук. думка, 1992.
- 4.Програма розвитку і реформування житлово-комунального господарства м.Харкова на 2003-2010 рр. / Шутенко Л.М., Бабаєв В.М., Семенов В.Т. – Харків: ХДАМГ, 2003.
- 5.Ресин В.И., Попков Ю.С. Развитие больших городов в условиях переходной экономики (системный подход). – М.: Эдиториал УРСС, 2000.
- 6.Хартія «Міста Європи на шляху до стійкого розвитку» Ольборгська хартія: Дана 27 травня 1994 р. // <http://dains.iatp.org.ge>.

Отримано 20.10.2005

УДК 711.71

В.Т.СЕМЕНОВ, професор

Харьковская национальная академия городского хозяйства

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОМФОРТНОЙ СРЕДЫ В МЕГАПОЛИСАХ

Рассматриваются проблемы поиска оптимальной организации структуры городского хозяйства и формирования комфортной среды проживания для населения крупных городов.

Смысл градостроительной деятельности очень емко и образно сформулирован одним из самых известных отечественных зодчих XX ст. И.В.Жолтовским: "Архитектор-градостроитель призван создавать наилучшие условия для жизни не только своих современников, но и будущих поколений. Это требует от него глубокого понимания дум и чаяний своего народа, его материальных и духовных запросов, проникновенного чувства родной природы и научного познания материала, конструкции и техники".

Именно от качества градостроительства зависит, насколько город удобен для жизни. Сегодня градостроители склонны к пересмотру своих подходов в формировании облика современного города. На смену представлениям незаметно ушедшего от нас XX века, теоретическим познаниям, основанным на многолетнем опыте существования и культивирования технократической архитектуры, как никогда политизированной, будь-то проекты Ле Корбюзье, Мис ван дер Роэ или В.Татлина и И.Леонидова, должна прийти принципиально новая философия градостроительства – философия качества жизни, принятая во всем цивилизованном мире. Складывается она из двух равновесных приоритетов: сохранение неповторимого облика города и превращение его в максимально комфортную среду обитания.

В то же время было бы неправильно полагать, что проблема фор-